

Επιθυμία για αναγνώριση – Εξέγερση από πλήξη

-Η επιθυμία της αναγνώρισης αρχικά μπορεί να φανεί αρκετά ασυνήθης αντίληψη, είναι όμως τόσο παλιά όσο και η παράδοση της δυτικής πολιτικής φιλοσοφίας και συνιστά ένα εξαιρετικά οικείο χαρακτηριστικό της ανθρώπινης προσωπικότητας... Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι έχουν κάποια αξία, έτσι που όταν άλλοι άνθρωποι τους μεταχειρίζονται με τρόπο που υπαινίσσεται ότι η αξία τους είναι μικρότερη απ' όση οι ίδιοι πιστεύουν, τότε βιώνουν το συναίσθημα της οργής. Αντιστρόφως, όταν αποτυγχάνουν να ζήσουν σύμφωνα με τη δική τους αίσθηση της αξίας τους, τότε αισθάνονται ντροπή, ενώ, όταν αξιολογούνται ευθέως ανάλογα με την αξία τους, αισθάνονται υπερηφάνεια. Η επιθυμία για αναγνώριση και τα συνεπαγόμενα συναισθήματα οργής, ντροπής και περηφάνειας είναι στοιχεία της ανθρώπινης προσωπικότητας με βαρύνουσα σημασία στην πολιτική ζωή. Σύμφωνα με τον Χέγκελ, αυτά τα συναισθήματα είναι η κινητήρια δύναμη ολόκληρης της εξελικτικής πορείας της ιστορίας» (Francis Fukuyama, Το τέλος της ιστορίας και ο τελευταίος άνθρωπος, σ. 20).

«Η αναγνώριση είναι το **κεντρικό πρόβλημα της πολιτικής**, γιατί αυτή είναι η απαρχή της τυραννίας, του ιμπεριαλισμού και της επιθυμίας για κυριαρχία. Παρά τη σκοτεινή της πλευρά, η επιθυμία για αναγνώριση δεν μπορεί απλώς να αποβληθεί από την πολιτική, επειδή ταυτόχρονα αποτελεί το ψυχολογικό υπόβαθρο για πολιτικές αρετές όπως το θάρρος, η κοινωνική δράση και η δικαιοσύνη. Όλοι οι πολιτικοί σχηματισμοί πρέπει να χειρίζονται την επιθυμία για αναγνώριση, αλλά ταυτόχρονα να αυτοπροστατεύονται από τις καταστροφικές επιπτώσεις της. Εάν η σύγχρονη διακυβέρνηση έχει βρει πραγματικά κάποιο τρόπο με τον οποίο όλοι επιτυγχάνουν την αναγνώριση, αποφεύγοντας την εμφάνιση της τυραννίας, τότε σίγουρα μπορεί να διεκδικήσει με αξίωση τον τίτλο του σταθερότερου και μακροβιότερου απ' όλα τα καθεστώτα που έχουν εμφανιστεί στον πλανήτη» (Francis Fukuyama, Το τέλος της ιστορίας και ο τελευταίος άνθρωπος, σ. 26).

Εξέγερση από αίσθηση πλήξης εναντίον της ειρήνης, της ευημερίας και της δημοκρατίας

-«Αλλά ας υποθέσουμε ότι ο κόσμος έχει 'ξεχειλίσει', να το πούμε έτσι, από φιλελεύθερες δημοκρατίες, έτσι ώστε να μην υπήρχε πια τυραννία ή καταπιεστικό καθεστώς που να άξιζε να το πολεμήσει κανείς. Η πείρα μας διδάσκει ότι, αν οι άνθρωποι δεν μπορούν να αγωνιστούν για χάρη κάποιας δίκαιης υπόθεσης, επειδή αυτή η δίκαιη υπόθεση έχει κερδηθεί από προηγούμενη γενιά, τότε οι άνθρωποι θα αγωνιστούν εναντίον αυτής της δίκαιης υπόθεσης. Και θα αγωνιστούν απλά για χάρη του ίδιου του αγώνα τους. Θα αγωνιστούν, με άλλα λόγια, ωθούμενοι από μια συγκεκριμένη αίσθηση πλήξης: διότι δεν μπορούν να φανταστούν ότι θα ζήσουν σ' έναν κόσμο χωρίς αγώνες. Κι αν το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου στον οποίο ζουν καλύπτεται από ειρηνικές και ευημερούσες φιλελεύθερες δημοκρατίες, τότε θα πολεμήσουν εναντίον αυτής της ειρήνης και της ευημερίας και εναντίον της δημοκρατίας.

»Μια τέτοια ψυχολογία μπορεί να διαπιστωθεί εν ενεργεία πίσω από ξεσπάσματα, όπως τα γεγονότα του 1968. Εκείνοι οι φοιτητές που στιγμιαία κατέλαβαν το Παρίσι και κλόνισαν τον στρατηγό Ντε Γκολ δεν είχαν κάποιο 'ορθολογικό' επιχείρημα εξέγερσης, μια και ήταν στη συντριπτική πλειοψηφία τους τα χαϊδεμένα παιδιά μιας από τις πιο ελεύθερες και ευημερούσες κοινωνίες αυτού του πλανήτη. Αλλά ήταν ακριβώς αυτή η απουσία του αγώνα και της θυσίας από τις μεσοαστικές ζωές τους, που τους έσπρωξε να κατέβουν στους δρόμους και να έρθουν αντιμέτωποι με τις αστυνομικές δυνάμεις» (Francis Fukuyama, Το τέλος της ιστορίας και ο τελευταίος άνθρωπος, σ. 430-431).

-«Συμπέρασμα: κανένα καθεστώς-κανένα κοινωνικοοικονομικό σύστημα- δεν μπορεί να ικανοποιεί όλους τους ανθρώπους παντού. Κι αυτό ισχύει και για τη φιλελεύθερη δημοκρατία. Και δεν είναι ζήτημα ατέλειες της δημοκρατικής επανάστασης, δηλαδή δεν οφείλεται στο ότι η ευλογία της ελευθερίας και της ισότητας δεν άγγιζε όλους τους ανθρώπους. Εκείνο που συμβαίνει είναι ότι η δυσαρέσκεια εμφανίζεται ακριβώς εκεί όπου

Επιθυμία για αναγνώριση – Εξέγερση από πλήξη

η δημοκρατία έχει πετύχει τις πληρέστερες νίκες της: πρόκειται για δυσαρέσκεια επειδή υπάρχει ελευθερία και ισότητα. Έτσι, εκείνοι που παραμένουν δυσαρεστημένοι διατηρούν πάντα τη δύναμη να ξαναβάλουν σε κίνηση την ιστορία»
(Francis Fukuyama, Το τέλος της ιστορίας και ο τελευταίος άνθρωπος, σ.436).